

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник відділу оперативних чергових
підполковник служби цивільного захисту

Микола Джурбій

“ ___ ” _____ 2023 року

ПЛАН-КОНСПЕКТ

проведення заняття з навчальною групою № 15

04,05,06,07 грудня 2023 року

Профільна підготовка

Відділ оперативних чергових МРЦ ШР ДСНС України

Тема: Дії у разі наявності інформації про вчинення корупційного діяння. Перелік правопорушень, пов'язаних з корупцією, за вчинення яких особа може бути притягнута до дисциплінарної відповідальності. Викривачі корупції. Гарантії захисту викривачів за законодавством України.

Навчальна мета: Ознайомлення співробітників з діями у разі отримання інформації про корупційні діяння. Ознайомлення з правами та гарантіями захисту викривачів.

Час: 3 год.

Місце проведення: робоче місце МРЦ ШР ДСНС України.

Навчально-матеріальне забезпечення: самостійне навчання.

Нормативно-правові акти та література:

1. Закон України «Про запобігання корупції».
2. «Сучасні тенденції реформування протидії корупції» 2014 рік Д.М. Горбачев.

Порядок проведення заняття:

1. Організаційні заходи – 5 хв.:
перевірка присутніх;
оголошення теми і мети заняття.
2. Контроль знань – 5 хв.: перевірка засвоєння раніше пройденого матеріалу.
3. Викладення матеріалу теми – 115 хв.

Питання, які вивчатимуться:

1. Дії у разі наявності інформації про вчинення корупційного діяння.
2. Перелік правопорушень, пов'язаних з корупцією, за вчинення яких особа може бути притягнута до дисциплінарної відповідальності.
3. Викривачі корупції. Гарантії захисту викривачів.

Питання та їх короткий зміст	Методичні вказівки
<p>1. Дії у разі наявності інформації про вчинення корупційного діяння.</p> <p>Корупція - це використання посадовою особою наданих їй службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки / пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка / пропозиція чи надання неправомірної вигоди посадовій особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей.</p> <p>Тобто, якщо вам відомо про те, що мали/мають місце зазначені нижче діяння:</p> <ul style="list-style-type: none">- отримання посадовцем неправомірної вигоди (грошових коштів, переваг, пільг, тощо);- використання посадовцем будь-якого державного чи комунального майна або коштів в приватних інтересах;- наявність конфлікту інтересів;<ul style="list-style-type: none">- порушення обмеження спільної роботи близьких осіб;- порушення обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності а також обмеження після припинення діяльності посадової особи;- надання керівництвом незаконних доручень – <p>радимо повідомляти про це у встановленому порядку до</p>	Текст виділений курсивом дати під запис

спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Кому повідомляти?

Законом України «Про запобігання корупції» визначено, що спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції це: органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

До прокуратури, органів внутрішніх справ, НАБУ треба звертатися, коли відомі факти корупційних злочинів або адміністративних правопорушень.

Компетенція та підслідність

НАЗК, зокрема:

- веде Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;
- перевіряє відповідність цих декларацій способу життя чиновників;
- контролює дотримання обмежень щодо фінансування політичних партій;
- слідкує за недопущенням конфлікту інтересів у чиновників;
- приймає повідомлення про можливі випадки корупції;
- розробляє проект Антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання, проекти нормативно-правових актів з цих питань;
- видає обов'язкові для виконання приписи;
- здійснює співпрацю з викривачами корупції, вживає заходи щодо їх правового та іншого захисту, притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їх прав.

Уповноважені на те посадові особи НАЗК складають протоколи у справах про такі адміністративні правопорушення, які передбачені наступними статтями [Кодексу України про адміністративні правопорушення](#) (КпАП):

- стаття 188-46 «Невиконання законних вимог (приписів) Національного агентства з питань запобігання корупції»,
- стаття 172-4 «Порушення обмежень щодо сумісництва та

суміщення з іншими видами діяльності»

- стаття 172-5 «Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків»
- стаття 172-6 «Порушення вимог фінансового контролю»
- стаття 172-7 «Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів»
- стаття 172-8 «Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень»
- стаття 172-9 «Невжиття заходів щодо протидії корупції»
- стаття 212-15 «Порушення порядку надання або отримання внеску на підтримку політичної партії, порушення порядку надання або отримання державного фінансування статутної діяльності політичної партії, порушення порядку надання або отримання фінансової (матеріальної) підтримки для здійснення передвиборної агітації або агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму»
- стаття 212-21 «Порушення порядку подання фінансового звіту про надходження і використання коштів виборчого фонду, звіту партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру»

НАБУ, зокрема:

- вживає заходів щодо розшуку та арешту коштів та майна, які можуть бути предметом конфіскації, або спеціальної конфіскації у кримінальних правопорушеннях, віднесених до його підслідності,
- здійснює оперативно-розшукові заходи і досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності ([ст.216](#) Кримінального процесуального кодексу), якщо наявна хоча б одна з таких умов:
 - **Злочини вчинено певною вищою посадовою особою**, в тому числі членом Кабінету Міністрів України, нардепом, посадовою особою місцевого самоврядування першої та другої категорій, суддею, прокурором, керівником суб'єкта великого підприємництва, у статутному капіталі якого частка державної або комунальної власності перевищує 50 відсотків, тощо;
 - **або розмір предмета злочину або завданої ним шкоди в п'ятсот і більше разів перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленої законом на час вчинення**

злочину (якщо злочин вчинено службовою особою державного органу, правоохоронного органу, військового формування, органу місцевого самоврядування, суб'єкта господарювання, у статутному капіталі якого частка державної або комунальної власності перевищує 50 відсотків);

- або **Злочин** щодо пропозиції, обіцянки або надання неправомірної вигоди службовій особі, та зловживання впливом, **вчинено щодо, зокрема, вищої службової особи.**

Підслідність НАБУ

- Стаття 91 [Кримінального кодексу України](#) (ККУ). Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем
- Стаття 206-2 ККУ. Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації
- Стаття 209 ККУ. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом
- Стаття 210 ККУ. Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням
- Стаття 211 ККУ. Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону
- Стаття 354 ККУ (стосовно працівників юридичних осіб публічного права). Підкуп працівника підприємства, установи чи організації
- Стаття 364 ККУ. Зловживання владою або службовим становищем
- Стаття 368 ККУ. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою
- Стаття 368-2 ККУ. Незаконне збагачення
- Стаття 369 ККУ. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі
- Стаття 369-2 ККУ. Зловживання впливом
- Стаття 410 ККУ. Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та

спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем

Уповноважені на те посадові особи НАБУ складають протоколи у справах про адміністративне правопорушення, яке передбачене статтею 185-13 КпАП «Невиконання законних вимог посадових осіб Національного антикорупційного бюро України».

Інші органи та організації, яким можна повідомити про факти корупції :

- Уповноважені підрозділи з питань запобігання та виявлення корупції органів державної влади.

До зазначених підрозділів слід звертатись у випадку, якщо корупційне правопорушення стосується посадових чи службових осіб, які працюють у органах влади.

- Керівники підприємств, установ, організації незалежно від підпорядкованості та форми власності, якщо корупційне правопорушення стосується робітників цих підприємств.

2. Перелік правопорушень, пов'язаних з корупцією, за вчинення яких може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності (не є виключним)

1. Неприйняття антикорупційної програми, неподання на погодження антикорупційної програми Національному агентству (стаття 19).

1. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища (стаття 22 Закону).

2. Обмеження щодо одержання подарунка (стаття 23 Закону).

3. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 25 Закону).

4. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування (стаття 26 Закону).

5. Обмеження спільної роботи близьких осіб (стаття 27 Закону).

6. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (стаття 28 Закону).

7. Порухення правил етичної поведінки (статті 38–44).

8. Недотримання вимог статті 53: розголошення інформації про викривача;

відсутність умов для повідомлень про порушення вимог Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку;

невиконання вимог розгляду анонімного повідомлення;

відсутність негайного реагування у вигляді письмового повідомлення про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції.

10. Недотримання вимог щодо організації проведення спеціальної перевірки (статті 56–58).

10. Непроведення службового розслідування стосовно особи, яка вчинила корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення (стаття 65).

11. Недотримання вимог щодо незаконних актів та правочинів (стаття 67).

3. Викривачі корупції. Гарантії захисту викривачів за законодавством України

1 січня 2020 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції». Національне агентство підготувало відповіді на найбільш поширені запитання про викривачів корупції, гарантії захисту їх трудових прав та умови отримання винагороди викривачем.

Викривач – фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання.

Крім того, відповідно до внесених до Кодексу України про адміністративні правопорушення змін викривач є свідком у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (частина третя статті 272).

Разом з тим, згідно з внесеними до Кримінального

процесуального кодексу України змінами викривач – фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, звернулася із заявою або повідомленням про корупційне кримінальне правопорушення до органу досудового розслідування та є заявником (пункти 16-2 та 25 частини першої статті 3).

Права та гарантії захисту викривачів поширюються на близьких 6 осіб викривача (частина третя статті 533 Закону України «Про запобігання корупції»). Звертаємо увагу, що згідно з приміткою до статті 53 Закону України «Про запобігання корупції» близькими особами викривача є особи, зазначені в абзаці четвертому частини першої статті 1 Закону України «Про запобігання корупції», а саме: члени сім'ї, а також чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта.

При цьому члени сім'ї – це:

а) особа, яка перебуває у шлюбі із викривачем, та діти викривача до досягнення ними повноліття – незалежно від спільного проживання із викривачем;

б) будь-які особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки із викривачем (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Забезпечення в державних органах та органах місцевого самоврядування умов для повідомлень викривачів.

Державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування зобов'язані забезпечити умови для повідомлень їх працівниками про порушення вимог цього Закону іншою особою, зокрема через спеціальні телефонні лінії, офіційні веб-сайти, засоби електронного зв'язку.

Першочергові заходи зі створення механізму захисту осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривачів), визначено у пункті 12 розділу II Завдань і заходів з виконання Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія)

на 2015–2017 роки.

При цьому повідомленням про корупцію є звернення особи, що містить інформацію щодо можливих фактів вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

Повідомлення про порушення вимог Закону може бути здійснене працівником відповідного органу без зазначення авторства (анонімно).

Оскільки відповідно до абзацу третього частини п'ятої статті 53 Закону анонімне повідомлення про порушення вимог цього Закону підлягає розгляду, якщо наведена в ньому інформація стосується конкретної особи, містить фактичні дані, які можуть бути перевірені, для зручності подальшої роботи з повідомленнями, які надходять анонімно, рекомендується розробити шаблони заяв і форму електронного повідомлення із зазначенням питань, що дадуть змогу ідентифікувати особу, яка повідомляє про порушення вимог Закону, обставини, які підлягають перевірці, а також можливі способи зворотного зв'язку з викривачем для з'ясування додаткової інформації, не порушуючи умов конфіденційності.

Для роз'яснення працівникам порядку повідомлення про порушення вимог Закону рекомендується розміщувати відповідну інформацію на офіційних веб-сайтах та інформаційних стендах у приміщеннях органів державної влади, органів місцевого 74 самоврядування та юридичних осіб, які міститимуть алгоритм дій із зазначенням номерів спеціальних телефонних ліній, адреси електронної скриньки для звернення з відповідними повідомленнями, контакти особи, уповноваженої на розгляд таких повідомлень, а також інформацію щодо спеціально уповноважених органів, до яких може звернутися викривач з відповідним повідомленням, умови конфіденційності інформування працівниками про факти підбурення їх до вчинення корупційного правопорушення або про вчинені іншими працівниками чи особами корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Потрібно також враховувати, що створені канали зв'язку для одержання повідомлень викривачів мають бути максимально захищені від несанкціонованого втручання та витоку інформації стороннім особам.

Порядок отримання та обробки повідомлень про корупцію в державних органах та органах місцевого самоврядування. Розгляд повідомлень (в тому числі анонімних).

Для забезпечення єдиного обліку повідомлень про порушення

вимог Закону, які надходять від викривачів, доцільно запровадити окрему систему реєстрації повідомлень.

Під час розгляду анонімних повідомлень необхідно врахувати термін, встановлений абзацом четвертим частини п'ятої статті 53 Закону, а саме не більше п'ятнадцяти днів від дня отримання такого повідомлення. Якщо у такий термін перевірити інформацію, що міститься в повідомленні, неможливо, керівник відповідного органу або його заступник продовжують термін розгляду повідомлення до тридцяти днів від дня його отримання.

Перевірку інформації, викладеної в повідомленні, доцільно покладати на уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції, та особу, відповідальну за реалізацію антикорупційної програми юридичної особи. Водночас визначення особи чи підрозділу, до обов'язків яких будуть належати завдання щодо організації роботи з викривачами, здійснюється на розсуд керівника відповідного державного органу або юридичної особи.

Під час проведення перевірки рекомендується отримати пояснення особи, стосовно якої проводиться перевірка, опитати можливих свідків, дослідити документи, які стосуються викладених у повідомленні обставин. Відповідно до абзацу 5 частини п'ятої статті 53 Закону України «Про запобігання корупції» в разі підтвердження викладеної у повідомленні інформації про порушення вимог Закону керівник відповідного органу вживає заходів щодо припинення виявленого порушення, усунення його наслідків і притягнення винних осіб до дисциплінарної відповідальності, а в разі виявлення ознак кримінального або адміністративного правопорушення також інформує спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Якщо повідомлення стосується керівника органу або юридичної особи, уповноваженим підрозділом (особою) з питань запобігання та виявлення корупції або особою, відповідальною за реалізацію антикорупційної програми юридичної особи, доцільно пересилати таке повідомлення до Національного агентства з питань запобігання корупції, у разі необхідності вжиття заходів щодо захисту викривача, а також до інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, у разі наявності у повідомленні інформації про ознаки кримінальних правопорушень згідно з підслідністю, визначеною статтею 216 Кримінального процесуального кодексу України.

По кожному отриманому повідомленню рекомендується формувати відповідні справи, які можуть містити, окрім

повідомлення та доданих до нього матеріалів (зібраних викривачем документів, звуко-, відеозаписів тощо), інформацію про особу, щодо якої проводиться перевірка, зібрані докази, акт (довідка) перевірки та, залежно від результатів перевірки, копію наказу про притягнення особи до дисциплінарної відповідальності або копію заяви до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції про виявлені ознаки корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення.

Роль Національного агентства з питань запобігання корупції в механізмі захисту викривачів. Гарантії захисту викривачів за законодавством України: анонімність та нерозголошення інформації щодо викривачів; захист за наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну викривачів або їх близьких осіб; захист трудових прав викривачів; захист прав викривачів у адміністративному та цивільному процесі.

Законом України «Про запобігання корупції» на Національне агентство з питань запобігання корупції покладено обов'язок здійснення постійного моніторингу виконання закону у сфері захисту викривачів та щорічного аналізу і перегляду державної політики у цій сфері.

Відповідно до положень частин другої та третьої статті 53 Закону викривач перебуває під захистом держави, інформація про викривача може бути розголошена лише за його згодою, крім випадків, встановлених законом. За наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну викривача або його близьких осіб, у зв'язку із здійсненим повідомленням про порушення вимог Закону, правоохоронні органи можуть застосувати до них правові, організаційно-технічні та інші, спрямовані на захист від протиправних посягань, заходи, передбачені статтею 7 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», а саме: особиста охорона, охорона житла і майна; видача спеціальних засобів індивідуального захисту і сповіщення про небезпеку; використання технічних засобів контролю і прослуховування телефонних та інших переговорів, візуальне спостереження; заміна документів та зміна зовнішності; зміна місця роботи або навчання; переселення в інше місце проживання; забезпечення конфіденційності відомостей про особу; закритий судовий розгляд; інші заходи безпеки.

При цьому слід враховувати, що відповідно до статті 2 вказаного Закону право на забезпечення безпеки за наявності відповідних підстав мають:

- особа, яка заявила до правоохоронного органу про кримінальне

правопорушення або в іншій формі брала участь чи сприяла виявленню, попередженню, припиненню або розкриттю кримінальних правопорушень;

- потерпілий і його представник у кримінальному провадженні;
- підозрюваний, обвинувачений, захисники і законні представники;
- цивільний позивач, цивільний відповідач та їх представники у справі про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження;
- свідок, експерт, спеціаліст, перекладач і понятий;
- члени сімей та близькі родичі зазначених осіб, якщо шляхом погроз або іншими протиправними дій щодо них роблять спроби вплинути на учасників кримінального судочинства.

Здійснення заходів безпеки покладається за підслідністю на органи служби безпеки, Державного бюро розслідувань, органи Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, у складі структур яких з цією метою створюються спеціальні підрозділи.

Згідно з частиною третьою статті 53 Закону особа або член її сім'ї не може бути звільнена чи примушена до звільнення, притягнута до дисциплінарної відповідальності чи піддана з боку керівника або роботодавця іншим негативним заходам впливу (переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, скорочення заробітної плати тощо) або загрозі таких заходів впливу у зв'язку з повідомленням нею про порушення вимог цього Закону іншою особою.

Гарантію щодо заборони звільнення викривача закріплено також у статті 235 Кодексу законів про працю України, згідно з якою в разі звільнення без законної підстави або незаконного переведення на іншу роботу, у тому числі у зв'язку з повідомленням про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою, працівник повинен бути поновлений на попередній роботі органом, який розглядає трудовий спір.

У разі наявності підстав для поновлення на роботі працівника, який був звільнений у зв'язку зі здійсненням ним або членом його сім'ї повідомленням про порушення вимог іншою особою, та за його відмови від такого поновлення орган, який розглядає

трудоий спір, приймає рішення про виплату йому компенсації в розмірі шестимісячного середнього заробітку.

Окрім того, необхідно пам'ятати, що в разі розголошення під час повідомлення викривачем інформації з обмеженим доступом відповідно до статті 11 Закону України «Про доступ до публічної інформації» посадові та службові особи не підлягають юридичній відповідальності, не зважаючи на порушення своїх обов'язків, за розголошення інформації про правопорушення або відомостей, що стосуються серйозної загрози здоров'ю чи безпеці громадян, довіллю, якщо особа керувалася добрими намірами та мала обґрунтоване переконання, що інформація є достовірною, а також містить докази правопорушення або стосується істотної загрози здоров'ю чи безпеці громадян, довіллю.

Додаткові гарантії захисту викривачів встановлено частиною другою статті 35 Цивільного процесуального кодексу України та частиною другою статті 53 Кодексу адміністративного судочинства України, згідно з якими Національне агентство може бути залучено як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача у справах щодо застосування керівником або роботодавцем чи створення ним загрози застосування негативних заходів впливу до позивача (звільнення, примушування до звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, скорочення заробітної плати тощо) у зв'язку з повідомленням ним або членом його сім'ї про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою.

4. Закріплення вивченого матеріалу – 5 хв.

5. Підбиття підсумків - 5 хв.: зазначення питань, що потребують підвищеної уваги; оголошення оцінки; відповіді на запитання.

Конспект-лекцію склав:

Оперативний черговий
підполковник служби цивільного захисту

Михайло КУКЛА

«__»_____2023 р.